

Posudek na disertační práci

ThLic. Tomáš Kotrlý, Pohřeb a hřbitov v legislativě Kodexu kanonického práva s přihlédnutím k právu České republiky, Praha 2009, 399 s. (včetně příloh)

Předložená disertační práce si klade za cíl analyzovat kanonicko-právní právní úpravu nakládání s lidskými ostatky a pozůstatky včetně problematiky míst, kde jsou tyto pohřbeny, respektive uloženy (zejména hřbitovy) s přihlédnutím k sekulárnímu právu v České republice. Problematiku pak podává včetně rozsáhlého historického exkurzu, čímž dosahuje uceleného a kompletního pohledu na věc.

Předkladatel je v pojednávaném oboru relativně zkušeným autorem, o čemž svědčí jak získání grantu GAUK, tak jeho publikační činnost, mj. pak společně s V. Eliášem zpracovaný Přehled veřejných a neveřejných pohřebišť v České republice.

Autor svou práci rozdělil, pomineme-li úvod a závěr, do pěti základních bohatě strukturovaných kapitol. V první kapitole je představena metoda práce, její vymezení, struktura, jsou zde představeny prameny, platná normativita i terminologie. Ve druhé kapitole, která ve své podstatě tvoří prakticky celý první svazek práce, je podán přehled vývoje právní úpravy. Autor však ne zvolil chronologické podání, ale představuje vývoj jednotlivých ucelených témat, jako je pohřbívání v kostele, církevní hřbitov, ius funerandi, pohřební taxy či odepření pohřbu. Druhý svazek je tvořen třemi kapitolami. Ve třetí se autor zabývá aplikací CIC 1917, přičemž se vedle problematiky zejména pohřbívání samého soustředí i na problematiku kremací, respektive jejich odsouzení. Čtvrtá kapitola je věnována aplikací CIC 1983. Autor zde popisuje přípravu pro práci podstatných pasáží předpisu a pak jednotlivé oblasti, jako je problematika odepření pohřbu, pohřební mše, pohřeb nekřtěňátek. Překvapivě zde však podává také vývoj problematiky matriční od Tridentu k platné úpravě, který měl být minimálně z části spíše zařazen do kapitoly druhé. Poslední pátá kapitola pojednává o právní úpravě sekulární. Autor se zde zabývá nejprve právní ochranou piety obřadu a pohřebišť. Následně pojednává o postavení hrobníka a o jeho činnosti, přičemž podává zde i některé technologické a technické záležitosti. Opět se zde objevuje historický vývoj, který možná měl být zařazen v kapitole druhé. Dále se věnuje problematice pohřebnictví a to včetně mezinárodněprávní problematiky transferu

zemřelých, provozování pohřebiště, správní agendy s ním spojené, cenových zásahů státu či odúmrtí a s ní souvisejícími sociálními pohřby. Kapitulu zakončuje exkurz týkající se spalování částí těl a plodů po potratu. Práci doplňují přehledy grafů, seznam použitých zkratk, tři přílohy a jmenný rejstřík. Její součástí jsou také povinná shrnutí v cizích jazycích (německy a anglicky) a česká i anglická anotace. Vzhledem ke svému rozsahu je práce nutně vázána ve dvou svazcích.

Pokud jde o užitou literaturu a prameny, zdá se, že k hlavnímu tématu autor vyčerpал prakticky vše, co bylo možné. Jeho záběr je obdivuhodný, možno říci až multidisciplinární. Ve snaze o přesné setřídění však zvolil poněkud nepřehlednou strukturu uspořádání seznamu pramenů a literatury, která v konečném důsledku výrazně znesnadňuje čtenářovu orientaci v poznámkovém aparátu. Plně by dostačovalo standardní roztřídění na (prameny nepublikované a publikované, literatura). Kladně je nutno hodnotit i relativně vysoký počet poznámek pod čarou. Poněkud nejednotné je však citování pramenů. Například Kosmovu kroniku autor cituje jednou česky v překladu publikovaném v chrestomatii V. Vaněčka (s. 90), jindy latinsky dle edice B. Bretholze (s. 91). Mixování českých a latinských verzí v textu působí na čtenáře poněkud rušivě. V tomto ohledu by bylo pravděpodobně nejpřehlednější citovat v textu české překlady a v poznámkách pod čarou pak latinský originál.

Předložená práce obsahuje překlady různého charakteru, což je však vzhledem k jejímu rozsahu celkem pochopitelné. Zcela kosmetickou chybou pak je chyba v obsahu, který, pro druhý svazek o několik stran neodpovídá skutečnosti.

Pozitivem a současně však trochu problémem práce je rozsáhlý vhled do historického vývoje pojednávané problematiky. Autor ho zvolil zcela správně, zejména vzhledem k tradičnímu vývoji kanonického práva a také pro jeho římskoprávní kořeny. Vzhledem k rozsahu práce však musel zcela logicky sáhnout k jistému zobecnění a zjednodušení. Řadu velmi zajímavých témat, z nichž některá by zcela jistě sama o sobě mohla být předmětem samostatné disertační práce, tak jen naťukává a dále se jimi nezabývá, případně akcentuje jen jejich některé aspekty. Za mnohé uvedme například problematiku kostela a hřbitova jako azylových míst či záležitosti jejich profánního využití. Více pozornosti mohlo být věnováno i pasážím týkajícím se pohřbívání v testamentech atd. Podkapitola nazvaná „Právní úprava testamentů v Praze“ (2.7) pak navozuje u čtenáře očekávání, že se zde bude

pojednávat o problematice dochovaných testamentů z pražského prostředí či že půjde o sondu do úpravy světského práva v Praze užívaného. Autor si však toto téma zužuje na problematiku úpravy testamentů duchovních osob ze strany církevních autorit. Vzhledem k tomu, že se práce zabývá jak úpravou práva kanonického tak i světského mohl autor věnovat větší pozornost trestněprávní problematice související s tématem (zejména poškozování hrobu či těla mrtvého) a to jak v pasážích historickoprávních, tak i v těch věnovaných právu platnému.

Zásadní věcné připomínky k práci nemám, místy se však vyskytují drobnější chyby. Například autorem uváděná promulgace *Corpus iuris canonici* Řehořem XIII. (s. 12). Označení velkomoravského Soudního zákona pro laiky pak za civilní zákoník (s. 89) je nepřesné, neboť navozuje představu, že zákon obsahuje úpravu civilního práva. Autor však tak chtěl pravděpodobně vyjádřit, že jde o předpis světského práva. Autorovu kritiku návrhu občanského zákoníku v tom smyslu, že nedostatečně řeší otázku (ne)dědění lidských ostatků (s. 263) je třeba odmítnout. Předmětem dědictví podle tohoto návrhu může být jen jmění zůstavitele a lidské tělo, respektive jeho části, nelze považovat za jmění zůstavitele. Pokud jde o předměty oddělené od těla tlením nebo zpopelněním (s. 263), lze se domnívat, že se stávají věcí a to pravděpodobně věci ničí.

Výše uvedené připomínky jsou spíše drobného charakteru. Celkově je nutno konstatovat, že předložená práce je kvalitní a čtenář z ní získá základní ucelený přehled o pojednávané problematice, přičemž se domnívám, že by bylo přínosné, kdyby se podařilo i její zveřejnění v podobě tištěné. Vysoce je nutno také hodnotit autorovo zvládnutí velmi širokého spektra otázek a problémů, které si při zpracování předložené práce kladl.

Práci tímto doporučuji k obhajobě.

Plzeň 14. dubna 2009

JUDr. Vilém Knoll, Ph.D.
oponent